

Asia: VN/28373/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Lausuntopalvelu.fi:n kautta lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 ja 3 lukujen muuttamisesta. Sen mukaan erikoislääkärin vastaanottokäynnistä olisi oikeus Kela-korvaukseen vain silloin, kun hoitoa haetaan yleislääkärin tai yleislääketieteen erikoislääkärin lähetteen perusteella. Poikkeuksena tästä olisivat gynekologian, silmätautien, psykiatrian erikoislääkärin sekä suu- ja leukakirurgian erikoislääkärin käynnit. Ne olisivat korvattavia myös ilman lähetettä. Lisäksi ehdotetaan suunterveyteen-, fysioterapiaan- ja hedelmöityshoitojen korvattavuuteen liittyviä muutoksia.

Esityksen tavoitteena on parantaa perusterveydenhuollon palvelujen saatavuutta ja purkaa hoitojonoja. Lisäksi tavoitellaan painopisteen siirtämistä ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä eri terveydenhuollon ammattihenkilöryhmien välisen työnjaon edistämistä. Esitys toteuttaa pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta ja hoitojonojen purkamisesta uuden Kela-korvausmallin avulla.

Yleistä Kela-korvausmallista ja toteutetuista muutoksista

Hallitusohjelman kirjaus perusterveydenhuollon saatavuuden parantamisesta ja hoitojonojen purkamisesta uuden Kela-korvausmallin avulla on ehdottomasti kannatettava. Nyt lausunnolla oleva esitys ei kuitenkaan ole aidosti uusi Kela-korvaus malli, vaan kehittämä edellisestä. Siksi Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry kannustaa hallitusta ja STM:ää valmistelemaan ohjelmakirjauksen mukaisesti todellisen, uuden Kela-korvausmallin nopealla aikataululla.

NÄE ry:n näkemyksen mukaan korvaustaso on erittäin vaatimaton 2024 alusta voimaan tulleiden korotusten jälkeenkin, eikä nykyisillä korvaustasoilla pystytä toteuttamaan sairausvakuutuslain alkuperäisiä tavoitteita. Nyt nähty rajattujen palveluiden korvausten tasokorotus ei ole aikaansaanut merkittävää siirtymää yksityisen puolen erikoislääkäripalveluiden käyttöön.

Silmätaudeissa korotus on tietojemme mukaan kylläkin lisännyt perusterveiden, terveydenhuollon ammattihenkilöasetuksen 16 §:n optikkotoiminnan rajoitusten takia silmälääkäripalveluita käyttämään joutuvien palveluiden käyttöä. Se taas on 2024 alusta alkaen uudistuksen tavoitteiden vastaisesti heikentänyt aidosti silmätautien erikoislääkäritasoisista hoitoa tarvitsevien hoitopääsyä.

NÄE muistuttaa, että ei ole realistista odottaa vuosittaisella noin 200 miljoonan panostuksella yksityisten palveluiden Kela-korvauksiin voitavan merkittävästi korjata 7 miljardin euron julkisen perusterveydenhuollon ongelmia. Mikäli Kela-korvauksilla tavoitellaan perusterveydenhuollon palveluiden saatavuuden parantamista ja hoitajonon lyhentämistä, tulisi niihin vuosittain kohdennettavaa rahamäärää kasvattaa merkittävästi ja lisätä niiden piiriin myös muita palveluja.

Portinvartijan olemassaolo lisää kustannuksia, loukkaa yhdenvertaisuutta ja lisää eriarvoisuutta

NÄE ry katsoo, että sairausvakuutuslain muutosesitys, jonka mukaan gynekologiaa ja silmätauteja lukuun ottamatta Kela-korvauksen saaminen yksityiseltä sektorilta hankituista erikoislääkärin palveluista edellyttää yleislääkärin lähetettä, on erikoinen. Se on sote-uudistuksen peruseriaatteiden vastainen ja epäilemättä aiheuttaa tarpeettomia, osin Kela-korvauksella katettavia, lisäkustannuksia.

Toteutuessaan esitys johtaa joko siihen, että osa kansalaisista ei hae yleislääkärin lähetettä, vaan hakeutuu suoraan tarvitsemalleen erikoislääkärille ja menettää samalla Kela-korvauksen tai osa hakeutuu julkisen- tai yksityisen terveydenhuollon piiriin vain saadakseen sieltä lähetteen tarvitsemalleen erikoislääkärille. Tällöin yhdestä vaivasta aiheutuu käytännössä kaksi lääkärikäyntiä. Samalla hoitoon pääsy viivästyy kaikilta ja erityisesti julkisen sektorin perusterveydenhuollon jonot kasvavat.

Suomalaisten eniten käyttämiä erikoislääkäripalveluja ovat, silmätautien ja naisten tautien lisäksi, ortopedian, lastentautien, sekä korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoislääkärin palvelut. Kansalaiset ovat tottuneita hakeutumaan tarvittaessa näiden erikoisalojen palveluiden piiriin itsenäisesti ja pääsääntöisesti tietävät, milloin tarvitaan minkäkin erikoisalan palvelua

Vaikka NÄE ry pitää erinomaisena, ettei silmätautien erikoislääkärin palveluihin hakeutumiseksi jatkossakaan tarvittaisi yleislääkärin lähetettä, haluamme muistuttaa lausuttavana olevaan esitykseen liittyvästä yhdenvertaisuusongelmasta. Sairauksista kärsivien yhdenvertaisuuden kannalta ei ole kestävä ratkaisu, että sairastuessaan tiettyyn sairauteen tarvitaan hoitoon pääsemiseksi ylimääräinen yleislääkärikäynti ja toiseen sairauteen sairastuessa taas ei. Esitys myös lisää entisestään eriarvoisuutta yksityisen terveystakuun hankkineiden ja ilman sitä asioivien välille.

Diagnostiikkapalvelut kuuluvat korvattavuuden piiriin

NÄE:n mielestä diagnostiikkapalveluiden (laboratorio- ja kuvantaminen, mukaan lukien silmätutkimukset) poistaminen korvattavuuden piiristä vuoden 2023 alusta oli selvä virhe joka tulisi korjata. Silmä- ja muut laboratoriotutkimukset ovat usein välttämättömiä laadukkaan hoidon varmistamiseksi ja kuvantamistutkimukset erityisesti silmätaudeissa ovat usein elimellinen osa hoidon tarpeen arviointia ja hoidon toteutusta.

Silmätaudeissa, kuten muillakin erikoisaloilla, yksityisen sektorin tuottamat kuvantamistutkimukset lisäksi vähentävät merkittävästi julkisen terveydenhuollon painetta ja nopeuttavat oikean hoidon aloittamista.

NÄE esittää, että diagnostiikka- ja kuvantamispalvelut, silmätutkimukset mukaan lukien, otetaan uudestaan Kela-korvausten piiriin.

Aidosti uuden korvausmallin valmistelun taustaksi

NÄE ry:n näkemyksen mukaan sote-uudistus jo toteutetussa muodossaan mahdollistaa rahoitusjärjestelmän arvioinnin kokonaisuutena. Esitämme selvitettäväksi, voitaisiinko lakisääteisestä sairausvakuutuksesta tehdä jatkossa todellinen vakuutus yleisimmin käytettyihin terveydenhuoltopalveluihin.

NÄE myös muistuttaa, että uudistetun rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain perusteella potilas saa jo nyt ulkomailta hakemastaan hoidosta käytännössä täyden korvauksen myös silloin, kun palveluntuottaja on yksityinen toimija. NÄE:n mielestä kansalaisen pitäisi saada jatkossa sama korvaus, samoin perustein myös kotimaasta hankituista yksityisistä terveydenhuoltopalveluista.

Aidosti uuden, hoitoonpääsyä parantavan ja hoitojonoja purkavan mallin saamiseksi NÄE esittää, että STM ottaa alusta alkaen mukaan sen suunnitteluun kaikki sidosryhmät; tällä kertaa myös yksityiset- ja silmäterveydenhuollon toimijat.

Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry

Panu Tast

toimitusjohtaja

Tast Panu
Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry